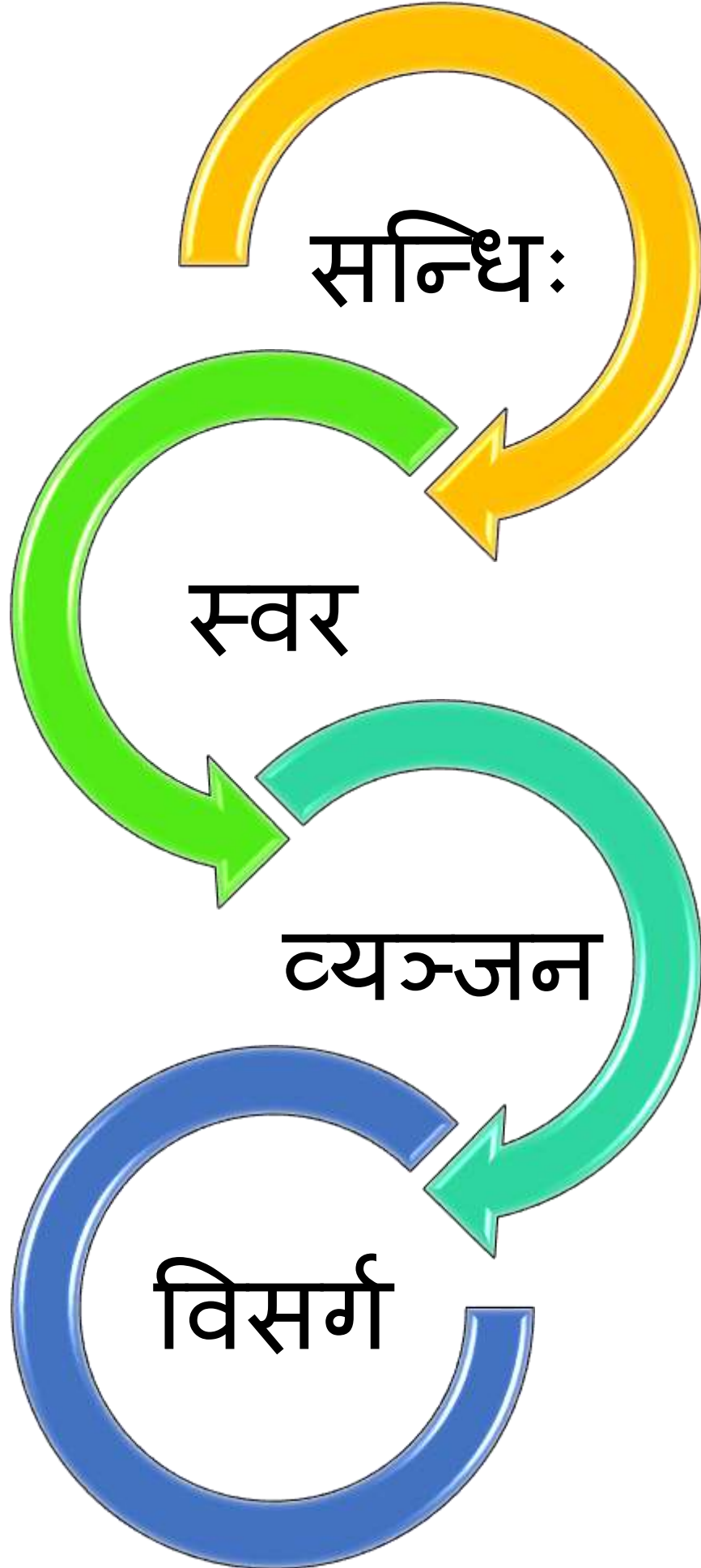
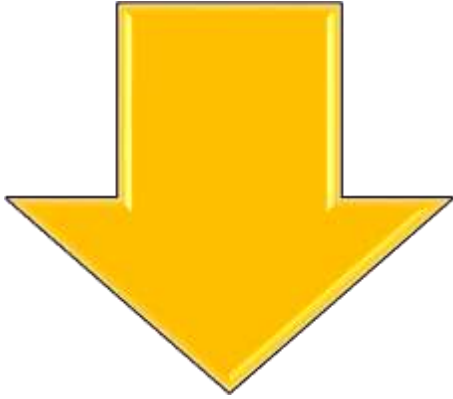
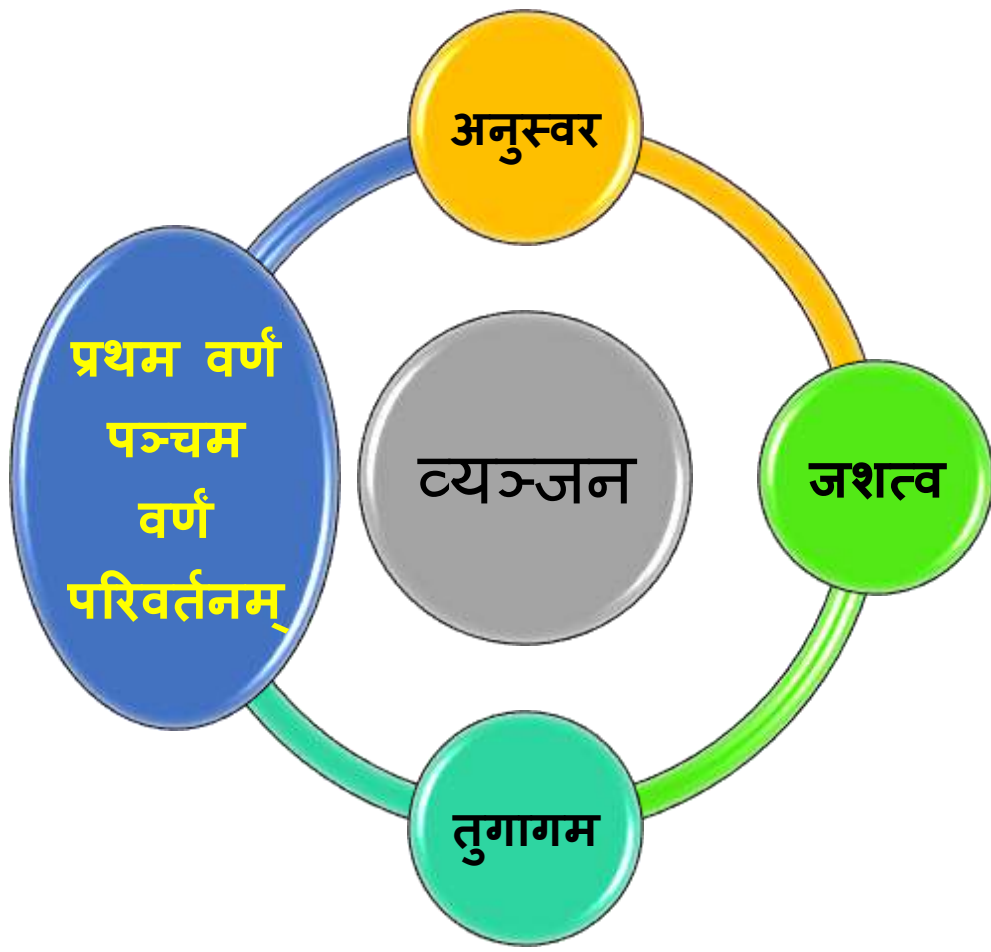
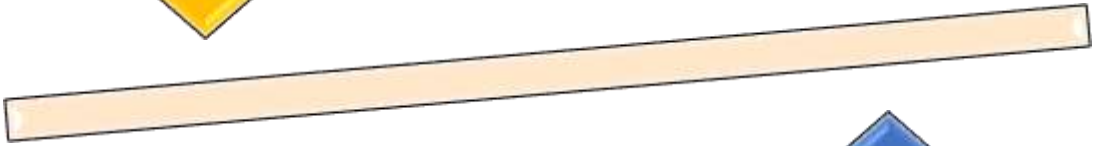

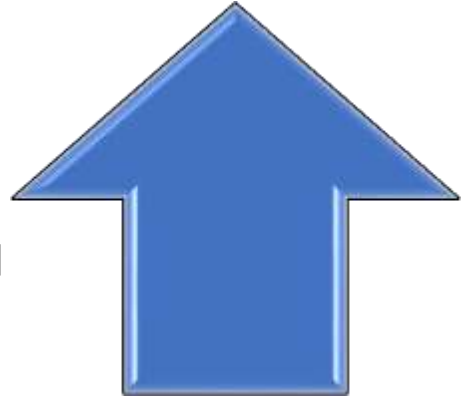

अनुस्वर

म् → अं (In A side if “म्” is there and in B side “consonant” letter then “म्” will change to अं and split the words.)

A + B
म् + व्यञ्जना / धातु
↓
अं

EXAMPLE :

ग्रामम् + याति
↓
अं

ग्रामं याति

मधुं हसति
↓
म्

मधुम् + हसति

1. हरिं वन्दे	- हरिम् + वन्दे
2. पत्रं लिख	- पत्रम् + लिख
3. धर्मं चर	- धर्मम् + चर
4. रामं गच्छति	- रामम् + गच्छति
5. पत्रं पतति	- पत्रम् + पतति

जशत्व सन्धिः

"वर्गीय प्रथम अक्षरम्
परिवर्तनम् तृतीय अक्षरम्"

In A side if "consonant first letter" is there and in B side "any consonant or vowel letter" then the 1st letter change to 3rd letter and B side will join with A side .

If in joined question the 3rd letter in the joined word , will change to its first letter and separate the B side .

EXAMPLE :

पृथक् + उच्यते

↓

क् → ग् = पृथगुच्छयते

अच् + अन्तः

↓

च् → ज् = अजन्तः

1. वाक् + अर्थो - वागर्थो

2. अच् + आदिः - अजादिः

3. षट् + आननः - षडाननः

4. जगत् + ईशः - जगदीशः

5. सुप् + अन्ताः - सुबन्ताः

2. वागीशः - वाक् + ईशः

2. दिग्गजः - दिक् + गजः

3. षड्दर्शनम् - षट् + दर्शनम्

4. बृहद्रथः - बृहत् + रथः

5. अब्जः - अप् + जः

In A side if vowel letter is there and in B side “छ” is there then we should join “च्” before “छ” and join the word .

शिव + छत्रम्

↓

च्

शिवच्छत्रम्

गजच्छाया

↓

+

गज + छाया

EXAMPLE :

- शिव + छात्रा - शिवच्छात्रा
- अनु + छेदः - अनुच्छेदः
- सन्धिः + छेदः - सन्धिच्छेदः
- तरु + छाया - तरुच्छाया
- राम + छत्रम् - रामच्छत्रम्
- 1. यस्यच्छाया - यस्य + छाया
- 2. वृक्षच्छाया - वृक्ष + छाया
- 3. परिच्छेदः - परि + छेदः
- 4. एकच्छत्रम् - एक + छत्रम्
- 5. स्वच्छः - स्व + छः

प्रथम वर्णं पञ्चम वर्णं परिवर्तनम् सन्धिः

In A side if any consonant letter is there and in B side if म / न् is there , then the consonant letter in A side will change to its 5th letter and join the word .

Otherwise if in joined question the 5th letter will go off and the half letter's 5th letter will change to its 1st letter and separate the word .

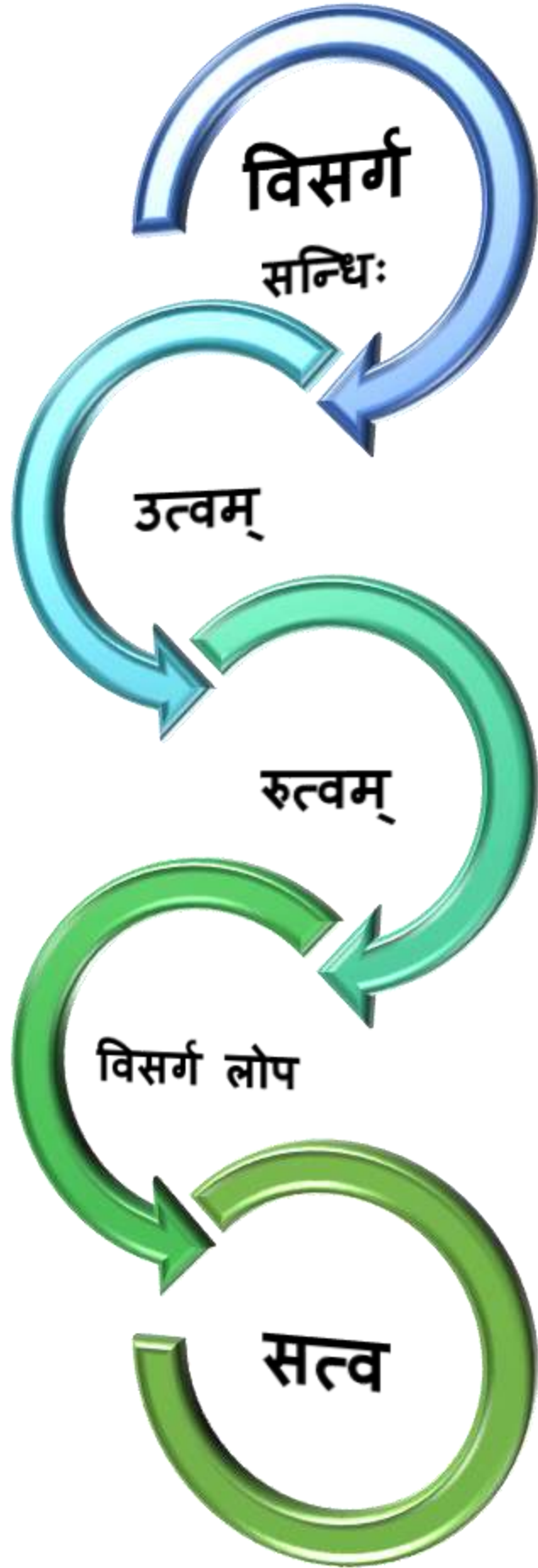

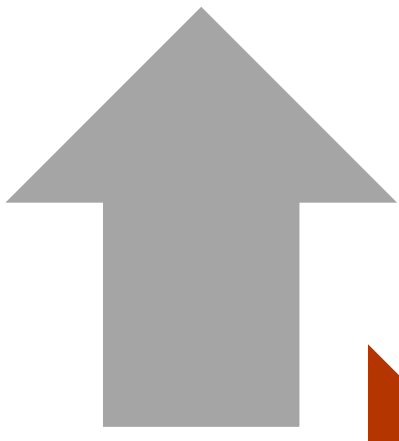
EXAMPLE:

सत् + नाम

↓
त् → न् = सन्नाम

- वाक् + मयम् - वाङ्मयम्
- षट् + नवतिः - षण्णवतिः
- षट् + नाम् - षण्णाम्
- सत् + मार्गं - सन्मार्गं
- सत् + नायिका - सन्नायिका .

उत्त्वम् सन्धिः

A Side : + B side अ
vowels word . A side : cut
and will change ओ . B
side अ change to S .

A	+	B
:	+	अ
↓	+	↓
ओ	+	S

Example

प्रथमः + अध्यायः

↓ + ↓

प्रथमोऽध्यायः

1. नरः + अस्ति - नरोऽस्ति
2. नृपः + अगच्छत् - नृपोऽगच्छत्
3. एषः + अकथयत् - एषोऽकथयत्
4. पुरुषः + अहम् - पुरुषोऽहम्
5. देवः + अस्ति - नरोऽस्ति

रामोऽत्र

↓

रामः + अत्र

1. कोऽत्र - कः + अत्र
2. कोऽवदत् - कः + अवदत्
3. सोऽहम् - सः + अहम्
4. शिवोऽर्च्यः - शिवः + अर्च्यः
5. रामोऽब्रवीत् - रामः + अब्रवीत्

- A side vowels joined with : , B side any letter consonants or vowels .
- A : change र् . र् joint consonants or vowels .

A + B
इ to औ : + अ or क
↓ + ↓
र् + अ or क

EXAMPLE :

मुनिः + अयम्

↓ ↓

र् + अ = मुनिरयम्

शिशुर्हसति

↓

ह = शिशुः + हसति

1. पितुः + इच्छा - पितुरिच्छा

2. निः + बलः - निर्बलः

3. रविः + उदेति - रविरुदेति

4. मुनिः + याति - मुनिर्याति

5. कैः + उक्तम् - कैरुक्तम्

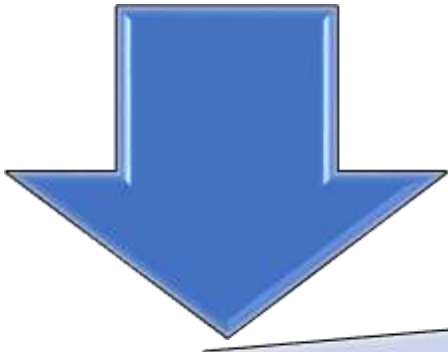
1. कविरिच्छति - कविः + इच्छति

2. कविर्यच्छति - कविः + यच्छति

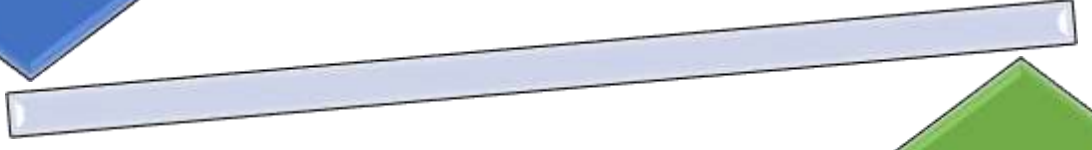
3. हरेरिदम् - हरेः + इदम्

4. भानोरिदम् - भानोः + इदम्

5. वधूरायाति - वधूः + आयाति

विसर्ग लोप सन्धिः

Singular or plural शब्दम् with A side : विसर्गम् ,
B side धातु or अव्ययपदम् word. Cut the विसर्ग
letter and split the words .

A + B
: + धातु or अव्ययपदं
↓ + ↓

विसर्ग लोपम् +

EXAMPLE :

छात्रः + हरति

↓ ↓

: + हरति = छात्र हरति

मृग धावति

↓

: = मृगः + धावति

1. सः + एति - स एति

1.सूर्य उदेति - सूर्यः + उदेति

2. सः + गच्छति - स गच्छति

2.अत एव - अत + एव

3. एषः + याति - एष याति

3. छात्रा धावन्ति - छात्राः + धावन्ति

4. बालः + पठति - स पठति

4. देवा अत्र - देवाः + अत्र

5. अर्जुनः + उवाच - अर्जुन उवाच

5. पुरुषा हसन्ति - पुरुषाः + हसन्ति

सत्त्व सन्धिः

join the letter
type

स्स , स्त , स्थ
श्श , श्च , श्छ
ष्ष , ष्ट , ष्ठ .

A side : विसर्गम् , B side

स् , त् , थ् half letter or
full letter / श् , च् , छ् half
letter or full letter / ष् , ट् ,
ठ् half letter or full letter .

A + B

: →स् + स् , त् , थ्

: →श् + श् , च् , छ्

: →ष् + ष् , ट् , ठ्

EXAMPLE :

नमः + तुभ्यम्

↓ ↓

: स् + तु

नमस्तुभ्यम्

कः + चौरः

↓ ↓

: श् + चौ

कश्चौरः

रामः + षष्ठः

↓ ↓

: ष् + ष्

रामषष्ठः

1.देवः + चचाल - देवश्चचाल	1. रामः + चलति - रामश्चलति
2.रामः + टीकते - रामष्टीकते	2. पुरः + पठति - पुरस्पठति
3.देवः + षष्ठः - रामषष्ठः	3. कः + चित् - कश्चित्
4.रामः + ठक्कुरः - रामष्ठक्कुरः	4. इतः + ततः - इतस्ततः
5.निः + चलः - निश्चलः	5. शिरः + छेदः - शिरश्छेदः

• चक्रपाणिः . S